

της **Ειρήνης Γαϊτάνου**

Εξι χρόνια έχουν περάσει από την εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008. Πόσο δύσκολο φαντάζει σήμερα να σκεφτεί ή να γράψει κανείς ψυχραίμα για τις μέρες εκείνες; Σαν τον ιστορικό του μέλλοντος, που μελετά αποστασιοποιημένα κοινωνικές εκρήξεις μιας άλλης εποχής. Κι όμως, αυτές τις μέρες ειδικά, ο Δεκέμβρης του 2008 είναι πολύ κοντά. Αυτές τις μέρες, που ο φίλος του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, ο Νίκος Ρωμανός, μάρτυρας της δολοφονίας και αναρχικός, καταδικασμένος για τη ληστεία στο Βελβεντό, βρίσκεται σε απεργία πείνας σε ακραίο στάδιο με κίνδυνο να πεθάνει, διαμαρτυρούμενος για τη μη χορήγηση εκπαιδευτικών αδειών στη φυλακή, με τους τρεις συγκατηγορούμενους του Γ. Μιχαηλίδη, Ανδρ.-Δ. Μπουρζούκο και Δ. Πολίτη, επίσης σε απεργία πείνας σε ένδειξη αλληλεγγύης.

Αυτές τις μέρες οι κάθε λογής Φορτσάκηδες φέρνουν την αστυνομία στα πανεπιστήμια, στοχοποιούν ατομικά φοιτητές, καταστρατηγούν κάθε ελευθερία και προαναγγέλλουν κατάργηση του φοιτητικού συνδικαλισμού και των γενικών συνελεύσεων, τα ΜΑΤ αποκλείουν την πρόσβαση στις σχολές και χτυπούν τους φοιτητές επιδιώκοντας να σταματήσουν τη μαζική συμμετοχή στις εκδηλώσεις του Πολυτεχνείου, εισαγγελείς και διευθυντές παρεμβαίνουν για να σταματήσουν τις καταλήψεις στα σχολεία... αυτές τις μέρες, η νεολαία, ιστορικά το πιο πρωτοπόρο κομμάτι των λαϊκών αγώνων, στοχοποιείται βάνουσα από την κρατική καταστολή και τον αυταρχισμό αλλά επίσης κι από τις πολιτικές της τρόικας και της κυβέρνησης, καθώς βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα των αναδιαρθρώσεων.

Αλλά κι αυτές τις μέρες, οι αλληλέγγυοι/ες στον αγώνα του Νίκου Ρωμανού κατακλύζουν κατά χιλιάδες τους δρόμους των μεγάλων πόλεων της χώρας, θυμίζοντας Δεκέμβρη, οι καταλήψεις στις σχολές φέρνουν στο προσκήνιο τις λαμπρές σελίδες του φοιτητικού κινήματος όλων των τελευταίων δεκαετιών, μαθητές και μαθήτριες σηκώνουν το κεφάλι, οι νέοι εργαζόμενοι επιχειρούν να οργανωθούν και τα «θρασίμια» δηλώνουν ηχηρά πως η νεολαία μπορεί και πάλι να γίνει η σπίθα στον κάμπο της οργής.

Ευτυχώς λοιπόν, δεν καλείται ο ιστορικός του μέλλοντος να μας μιλήσει για την εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008. Γιατί ο κύκλος της δεν έχει κλείσει. Η εξέγερση του Δεκέμβρη ήταν

ο πρώτος γύρος της μάχης που δίνουν μέχρι σήμερα όλα τα αγωνιζόμενα κομμάτια της κοινωνίας. Ήταν το πρώτο ξέσπασμα, δυναμικό και ταυτόχρονα αντιφατικό, της περιόδου της κρίσης. Από τότε ο ιστορικός χρόνος υπήρξε ιδιαίτερα συμπυκνωμένος. Μνημόνια, κοινωνική καταστροφή και πολιτική κατάρρευση, αλλά και εκατομμύρια άνθρωποι στους δρόμους. Κι αν τελευταία φαινόταν να αναπτύσσεται ένα ρεύμα χαμηλών προσδοκιών και αναμονής, οι μέρες αυτές μάς θυμίζουν ότι το ρήγμα δεν κλείνει. Και τελικά όλα κρίνονται στους δρόμους...

Πρωταγωνίστρια της εξέγερσης του Δεκέμβρη η νεολαία

Στις τράπεζες λεφτά, στη νεολαία σφαίρες, ήρθε η ώρα για τις δικές μας μέρες! Αυτό το σύνθημα ίσως αποτυπώνει χαρακτηριστικά το συνδυασμό παραγόντων που συντέλεσαν στο ξέσπασμα της εξέγερσης του Δεκέμβρη το 2008. Σήμερα φαίνεται αυτονόητο ότι τα γεγονότα της περιόδου ήταν το προανάκρουσμα όσων θα ακολουθούσαν. Τότε ωστόσο πολύ μελάνι χύθηκε για να πειστούμε ότι η εξέγερση δεν είχε σχέση με την οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση που επικρατούσε. Από τη ρητορεία περί «μεμονωμένου περιστατικού», προβληματικών παιδιών και υποκίνησης από πολιτικούς χώρους ως την υποτίμηση του πολιτικού της χαρακτήρα και την αντιμετώπισή της ως τυφλή εγκληματικότητα.

Στην πραγματικότητα, η εξέγερση του Δεκέμβρη ήταν η πρώτη κοινωνική έκρηξη της περιόδου της οικονομικής κρίσης, ενάντια στην καταστροφή που όλοι διαισθάνονταν ότι ερχόταν. Κοινωνική εξαθλίωση, κατάρρευση πολιτικών εκπροσωπήσεων, ανεπάρκεια του οργανωμένου συνδικαλιστικού κινήματος και αδυναμία της Αριστεράς να αρθρώσει ένα εναλλακτικό πολιτικό σχέδιο, με παράλληλο έλλειμμα στη συγκρότηση ανταγωνιστικών προς την κυρίαρχη ιδεολογία αξιακών και ιδεολογικών προτύπων, ένταση του αυταρχισμού και της κατασταλτικής θωράκισης του κράτους και των μηχανισμών του με δομικές προεκτάσεις και μετατροπή του σε ένα κράτος μόνιμης έκτακτης ανάγκης, συνιστούν το πλέγμα παραγόντων που συνέδραμε καθοριστικά.

Πρωταγωνίστρια της εξέγερσης του Δεκέμβρη ήταν η νεολαία. Για ένα πολιτικό σύστημα όπως ο νεοφιλελευθερισμός, το οποίο υποσχόταν ως τότε προσωπική κατοχύρωση και ένα μέλλον εγγυημένο υπό τον όρο της σκληρής εργασίας, των προσωπικών θυσιών και της υποταγής στις κυρίαρχες νόρμες, είναι εντυπωσιακή και έντονα αποσταθεροποιητική η παραδοχή ότι η νεολαία αποτελεί την πρώτη γενιά που γνωρίζει ότι θα ζήσει χειρότερα από την προηγούμενη. Κι όμως, σε αυτήν επικρατούν τεράστια επίπεδα ανεργίας, κατάρρευση κάθε προσδοκίας κοινωνικής κατοχύρωσης που να συνδέεται με την εκπαίδευση, ένταξη με

τους χειρότερους όρους στην αγορά εργασίας. Τα αλληπάλληλα μέτρα στοχεύουν στην κατοχύρωση διαφορετικών ταχυτήτων, όπου η νεολαία θα χρησιμοποιείται ως προθάλαμος για τη γενίκευση της αναίρεσης εργασιακών δικαιωμάτων. Παράλληλα, οι ρυθμοί ζωής απανθρωπίζουν, η καθημερινότητα γίνεται αβάσταχτη, ενώ η εντεινόμενη πειθάρχηση είτε επιχειρεί να ενσωματώσει με βίαιο και ατομικό τρόπο τους νέους στην κυρίαρχη αφήγηση και τα αντίστοιχα πρότυπα είτε τους ωθεί στην περιθωριοποίηση.

Έτσι, λοιπόν, μια σφαίρα ξεχειλίζει το ποτήρι. Ο 15χρονος μαθητής Αλέξης Γρηγορόπουλος πέφτει νεκρός από το όπλο του αστυνομικού Επαμεινώνδα Κορκονέα στα Εξάρχεια. Το κίνημα του Δεκέμβρη που ξεσπά αμέσως μετά είναι χωρίς προηγούμενο. Μια ώρα μετά τη δολοφονία, χιλιάδες νέοι και νέες μαζεύονται στα Εξάρχεια και συγκρούονται σε όλη την Αθήνα ως το πρωί. Την επομένη το ίδιο. Δυο μέρες μετά, η Δευτέρα 8/12 θα είναι σταθμός σε ό,τι οι περισσότεροι έχουν ζήσει. Το ίδιο ισχύει και για το κράτος, που παλεύει να προστατέψει τα κεντρικά σύμβολα της πολιτικής εξουσίας (πρακτικά τη Βουλή), ανοίγοντας ταυτόχρονα τη συζήτηση περί κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Κι αυτό που πολλοί περίμεναν να τελειώσει σε ένα τριήμερο κράτησε κοντά ένα μήνα.

Η εξέγερση αυτή προέβαλε τη δυνατότητα μιας «επικίνδυνης συνάντησης». Τα διαφορετικά στρώματα της νεολαίας –μαθητές/τριες, φοιτητές/τριες, ελαστικά εργαζόμενοι/ες και άνεργοι/ες, μετανάστες/τριες– δεν συμμετείχαν με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και διεκδικήσεις των επιμέρους ταυτοτήτων τους, αλλά στη βάση μιας υπό διαμόρφωση κοινής ταυτότητας, που σεβόταν χωρίς να αναιρεί τις επιμέρους διαφορές. Έτσι, βρεθήκαμε μπροστά στην εφόρμηση της νεολαίας στην πολιτική σκηνή με έναν τρόπο μαζικό και ενοποιημένο. Ιδιαίτερα η συμμετοχή των μαθητών σημάδεψε την εξέγερση, ενώ ήταν τότε που πρώτη φορά μετανάστες συμμετείχαν με μαζικούς και συλλογικούς όρους, αν και χωρίς αναγνωρισμένα πολιτικά δικαιώματα, διευρύνοντας ντε φάκτο τα όρια της πολιτικής κοινότητας. Και πάντως, παρά το γεγονός ότι ήταν η νεολαία στο επίκεντρο των κινητοποιήσεων, αυτές έχαιραν σημαντικής νομιμοποίησης από πολύ μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε δημοσκόπηση της περιόδου, το 43,2% δηλώνει ότι θα προέτρεπε τα παιδιά του να συμμετάσχουν. Εξάλλου, χωρίς τη λαϊκή υποστήριξη, τους ηλικιωμένους που πετούσαν γλάστρες από τα μπαλκόνια στην αστυνομία και άνοιγαν τις πόρτες για να φυγαδεύσουν τους κυνηγημένους, χωρίς τους γονείς και καθηγητές που συμμετείχαν ή στήριζαν τις κινητοποιήσεις, η εξέγερση δεν θα μπορούσε να έχει τέτοιο βάθος, διάρκεια και δυναμική. Αυτή λοιπόν η «επικίνδυνη συνάντηση» της νεολαίας έθετε τα θεμέλια για νέες μορφές κινητοποιήσεων, που δεν θα αφορούσαν πλέον συγκεκριμένους κοινωνικούς χώρους και κατακερματισμένα υποκείμενα, αλλά θα σηματοδοτούσαν τη δυνατότητα μιας ηγεμονικής εφόρμησης του λαϊκού παράγοντα στο προσκήνιο των

εξελίξων, όπως θα γινόταν και αργότερα στο κίνημα των πλατειών.

Μια σειρά από χαρακτηριστικά του κινήματος του Δεκέμβρη είναι πρωτόγνωρα και καθοριστικά για την εξέλιξή του. Η αντίδραση ήταν ακαριαία στην Αθήνα αλλά και σε πολλές πόλεις της επαρχίας, με καθοριστικό το ρόλο των μέσων εναλλακτικής ενημέρωσης. Η διάχυση στο χώρο είναι εντυπωσιακή, καθώς σχεδόν καθημερινές διαδηλώσεις γίνονται σε περισσότερες από 44 πόλεις, από την αγροτική ενδοχώρα ως τα σύνορα, ενώ στην Αθήνα εκτός από το κέντρο, κινητοποιήσεις γίνονται σε δεκάδες προάστια. Το μέγεθος της συμμετοχής και η συχνότητα είναι πολύ μεγάλα για την εποχή, ενώ η εκπαίδευση μπλοκάρει: πάνω από 800 σχολεία και 200 σχολές είναι κατειλημμένες. Το δε κέντρο της Αθήνας είναι για μέρες σε παράλυση. Ταυτόχρονα, είναι σημαντική η επίδραση του κινήματος στο εξωτερικό. Εκατοντάδες διαδηλώσεις αλληλεγγύης έγιναν σε ολόκληρο τον κόσμο (σε πάνω από 30 χώρες και 150 πόλεις - εκτός όλης της Ευρώπης, από την Αυστραλία ως τη Λατινική Αμερική κι από τις ΗΠΑ και τον Καναδά ως τη Νότια Κορέα και την Ιαπωνία). Ορόσημο γίνεται το μήνυμα αλληλεγγύης του υποδιοικητή Μάρκος των Ζαπατίστας. Και βέβαια η επίπτωση της εξέγερσης στη διεθνή σκηνή δεν φαίνεται μόνο στις δυνάμεις του κινήματος. Στελέχη των κυβερνήσεων σε όλη την Ευρώπη, όπως και διεθνή ΜΜΕ, εκφράζουν την ανησυχία τους για «μετάδοσή» της. Χαρακτηριστικότερη όλων, η απόσυρση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στη Γαλλία από τον Νικολά Σαρκοζί, στις 15/12/2008. Αιτιολογώντας την υποχώρησή του ανέφερε ρητά τον κίνδυνο να αναπτυχθούν αντίστοιχες αντιδράσεις με την Ελλάδα. Οι ευχές κάποιων εφιάλτες άλλων.

Έπειτα είναι η πρώτη φορά που τόσο έντονες και συγκρουσιακές πρακτικές διαδίδονται σε τέτοιο βαθμό - είτε αναφερόμαστε σε επιθέσεις ενάντια σε κτήρια και σύμβολα της εξουσίας είτε στις καταλήψεις ή στα οδοφράγματα και τις συγκρούσεις με την αστυνομία. Οι πρακτικές αυτές αναδεικνύουν κατά κύριο λόγο τη συστημική βία, γκρεμίζοντας τον πυρήνα του κυρίαρχου πολιτικού λόγου γύρω από αυτήν: ότι, απ' όπου κι αν προέρχεται,

η βία αποτελεί προσωρινή εκτροπή από ένα ειρηνικό στάτους κβο, που υποτίθεται πως εκπροσωπεί τον «κανόνα» στις κοινοβουλευτικές δημοκρατίες. Σήμερα βέβαια η αφήγηση αυτή έχει ολοκληρωτικά καταρρεύσει. Και πάντως, παρά την αναμφισβήτητη παρουσία βίαιων πρακτικών, ο Δεκέμβρης δεν ήταν μόνον αυτό. Η αυτοοργάνωση, η αυτοδιαχείριση και η μαζική συμμετοχή σε πρωτοβουλίες έξω από τα όρια των παραδοσιακών είναι από τα σημαντικότερα στοιχεία της εξέγερσης. Οι συμμετέχοντες λειτουργούν μέσω συνελεύσεων και αντιλαμβάνονται τις καταλήψεις ως σημεία εκκίνησης για την εξόρμηση σε εργασιακούς χώρους και γειτονιές. Πρωτοστατούν στην ανασυγκρότηση του πρωτοβάθμιου

συνδικαλισμού, καθώς είναι τότε που η πρωτοβουλία των πρωτοβάθμιων σωματείων πρωτοεμφανίστηκε με μαζικούς όρους, σε ρήξη με τον γραφειοκρατικοποιημένο επίσημο συνδικαλισμό (μετά τη δολοφονική επίθεση στην Κωνσταντίνα Κούνεβα) σηματοδοτώντας έτσι εκτός των άλλων και την πρώτη μαζική εφόρμηση της νεολαίας της ελαστικής απασχόλησης στο προσκήνιο (χαρακτηριστική ήταν η κατάληψη της ΓΣΕΕ). Οργανώνουν συναυλίες (με ορόσημο την ιστορική συναυλία της 19/12), δημιουργούν ερασιτεχνικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, διακόπτουν την κυκλοφορία στους δρόμους και κάνουν παρεμβάσεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς, οργανώνουν πολιτιστικά δρώμενα, χρησιμοποιούν ευρύτητα τα μέσα εναλλακτικής ενημέρωσης κ.λπ. Οι μέρες αυτές έδωσαν επίσης το έναυσμα για δεκάδες καταλήψεις κτηρίων και δημόσιων χώρων, που κράτησαν χρόνια μετά, και πολλές υπάρχουν ακόμα. Ο δημόσιος χώρος, εκτός από τόπος της εξέγερσης, είναι πια και διακύβευση.

Έτσι, ενάντια στις φωνές περί απολίτικου ξεσπάσματος, αποτυπώνεται εδώ στην πραγματικότητα η πρώτη οργανωμένη έκφραση μιας νέας πολιτικής συγκρότησης και στράτευσης. Εκφράζεται μια ανάγκη επανοικειποίησης της πολιτικής: συμμετοχής στα κοινά, ύπαρξης ανεξάρτητων δομών, χώρων κοινωνικού πειραματισμού, εναλλακτικών αντιθεσμών, χώρων συνάντησης. Μια ανάγκη επιστροφής στο πολιτικό αλλά όχι με όρους κυρίαρχους ή θεσμικούς • επιστροφή στην πολιτική, έξω από τις παραδοσιακές μορφές άσκησής της • μια μορφή πολιτικής του δρόμου.

Με τα μάτια στραμμένα στο αύριο

Φυσικά, η εξέγερση του Δεκέμβρη είχε αντιφάσεις και όρια, όπως κάθε πραγματική κίνηση μαζών. Πόσο μάλλον, που αναπτύχθηκε στο έδαφος της σοβαρής στρατηγικής αδυναμίας της Αριστεράς. Για τη ρεφορμιστική Αριστερά, ούτε λόγος, είτε αυτό αφορά την ιδεολογικά συντηρητική και πολιτικά αντιδραστική στάση του ΚΚΕ είτε την αμυντική, πολιτικά και στρατηγικά κατευναστική στάση του ΣΥΡΙΖΑ. Η επαναστατική

Αριστερά υπήρξε από την πρώτη στιγμή σημαντικό κομμάτι του κινήματος (όπως και ο αναρχικός χώρος, με διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά). Ωστόσο, αναδείχτηκαν έντονα οι αδυναμίες και τα ελλείμματά συγκρότησης μιας αντικαπιταλιστικής στρατηγικής. Έτσι, η δύσκολη αλήθεια της εξέγερσης ήταν πως ανέδειξε την έλλειψη ενός πολιτικού υποκειμένου που θα ξεπερνά τον κατακερματισμό, τη φοβικότητα, τη στρατηγική ανεπάρκεια, την έλλειψη οράματος και πολιτισμού. Η συγκρότηση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ λίγο μετά την εξέγερση ήταν εξάλλου βήμα που επιχειρούσε να αναμετρηθεί με την αναγκαιότητα αυτή.

Ωστόσο, η εξέγερση του Δεκέμβρη δεν μελετήθηκε, δεν συζητήθηκε στα σοβαρά, δεν συστηματοποιήθηκε η συμβολή του. Όχι ως αποκομμένο κοινωνικό γεγονός αλλά ως κρίκος στην αλυσίδα των κινημάτων που αναπτύσσονται όλα τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, στο έδαφος της κρίσης. Η ανάγκη βαθύτερης μελέτης των κινημάτων αυτών δεν είναι φυσικά ακαδημαϊκή αλλά κρίσιμο βήμα για την κατανόηση και άρα την καθοριστική συμβολή της επαναστατικής Αριστεράς στις μάχες που έρχονται. Η συζήτηση αυτή λοιπόν κοιτάει προς το χτες με τα μάτια στραμμένα στο αύριο. Κι αν είναι τα δύσκολα ζητήματα αυτά στα οποία πρέπει να επιμένουμε περισσότερο, είναι κι αυτά που μας στρατεύουν ωστόσο πραγματικά στο όραμα της επαναστατικής κοινωνικής αλλαγής. Πρώτος σταθμός ήταν το μεγαλειώδες φοιτητικό κίνημα του 2006-2007, που αποτέλεσε εξάλλου πεδίο μιας διαφορετικής πολιτικοποίησης χιλιάδων νεολαίων. Ταυτόχρονα, το κίνημα αυτό συνέβαλλε σε ένα μοντέλο κινητοποίησης κι έναν τύπο αγωνιστή/στριας αρκετά διαφορετικό: στρατευμένο και αποφασισμένο να παλέψει, με ισχυρές αναπαραστάσεις ενωτικών και νικηφόρων αγώνων και αλληλεγγύης. Αυτό επηρέασε και την εξέγερση του Δεκέμβρη, σε επίπεδο νοοτροπίας και πρακτικής, με τις όποιες διαφορές. Κυρίως όμως επηρέασε και επηρεάζει ως σήμερα τη νεολαϊστική ταυτότητα στο σύνολό της, και τις δυνατότητες που σήμερα φαίνεται ξανά να προβάλλουν στο προσκήνιο.

Η νεολαία εξάλλου, το πιο ζωντανό κομμάτι των κοινωνιών, είναι πρωταγωνιστικός κρίκος ευρύτερα των κοινωνικών κινητοποιήσεων για μια σειρά λόγους. Γι' αυτό εξάλλου και η αντιμετώπιση του κράτους και των εκάστοτε κυβερνήσεων απέναντί της υπήρξε λυσσαλέα. Πρώτη όψη ήταν και είναι η καταστολή. Όλα αυτά τα χρόνια τα έχουμε δει σχεδόν όλα: πυροβολισμούς, πλαστικές σφαίρες, ξύλο και βασανιστήρια, κατακλυσμός χημικών και δακρυγόνων σε διαδηλώσεις, συλλήψεις και προσαγωγές στο σωρό, δικαστική εξουσία σε απόλυτη σύμπλευση με την πολιτική εξουσία, ενεργοποίηση αντιτρομοκρατικού νόμου για διαδηλωτές/μαθητές, απειλές κήρυξης έκτακτης ανάγκης και κατεβάσματος του στρατού στο δρόμο (όπως τον Δεκέμβρη του 2008), φασιστικές επιθέσεις, συχνά σε σύμπλευση με την αστυνομία, και ο κατάλογος δεν έχει τέλος. Επιπλέον στοχοποιήθηκε το ίδιο το φοιτητικό και μαθητικό κίνημα και οι δομές του, με αποκορύφωμα τόσο τη νομοθετική κατάργηση του ασύλου όσο και τη σημερινή συζήτηση περί κατάργησης των γενικών συνελεύσεων.

Σήμερα λοιπόν αντιδραστικές διοικήσεις (τύπου Φορτσάκη), ΜΑΤ και εισαγγελείς επιστρατεύονται για να αντιμετωπίσουν την ανάταση του κινήματος αυτού. Το δόγμα που θέλουν να επιβάλουν είναι αυτό του νόμου και της τάξης, όπου κάθε φωνή αμφισβήτησης θα καταστέλλεται βίαια. Ταυτόχρονα, οι μηχανισμοί επιτήρησης και πειθάρχησης αναβαθμίζονται, για να οριοθετήσουν ακόμα περισσότερο τα περιθώρια ελευθερίας μέσα σε ένα ασφυκτικό σύστημα. Είναι ενδεικτικές οι προσπάθειες διαρκών μεταρρυθμίσεων στα

πανεπιστήμια, με αυτήν ακριβώς την επιδίωξη. Επιπλέον η νεολαία επιχειρείται να αφοπλιστεί με την καταρράκωση της ίδιας της κοινωνικής της θέσης. Με ανεργία που πλησιάζει το 60% και απασχόληση σε αναδιαρθρωμένους εργασιακούς χώρους με βάση ελαστικές σχέσεις εργασίας, μόνες δυνατότητες που προσφέρονται απλόχερα από το σύστημα είναι ο ατομικός δρόμος, η υποταγή ή εναλλακτικά η μετανάστευση και η αποχώρηση.

Και όμως, οι πραγματικές δυνατότητες είναι ακριβώς αυτές που δεν προσφέρονται απλόχερα από το σύστημα, είναι αυτές που κατακτιούνται, πολλές φορές με σκληρό κόστος, από τον ίδιο το λαό και τη νεολαία. Κι αν η ιστορία είναι ιστορία ταξικών αγώνων, αυτό που μας θυμίζουν οι εξεγέρσεις αυτές, από τον Δεκέμβρη του 2008 ως το Φέργκιουσον, από τα φοιτητικά κινήματα στην Ελλάδα, το Λονδίνο και το Μπέρκλεϊ ως τις εξεγέρσεις των προαστίων, από τις πλατείες της Νότιας Ευρώπης ως τον ένοπλο αντιφασιστικό αντιιμπεριαλιστικό αγώνα στην Ουκρανία, είναι πως η ασυνέχεια είναι καταστατικό στοιχείο της ιστορίας. Αρκεί να θυμηθούμε το περίφημο άρθρο της Λε Μοντ το Μάρτη του 1968: «Αυτό που χαρακτηρίζει σήμερα τη δημόσια ζωή μας είναι η βαρεμάρα. Οι Γάλλοι βαριούνται... Η νεολαία βαριέται...» Έξι βδομάδες μετά, ξεσπούσε ο Μάης του '68. Σήμερα, ξεπροβάλλει και πάλι αυτή η δυνατότητα, καθώς η ρωγμή στην ελληνική κοινωνία κάθε άλλο παρά κλείνει. Οι μέρες αυτές περισσότερο από ποτέ δεν είναι μια απλή επετειακή υπενθύμιση αλλά εφαλτήριο για νέους αγώνες. Είμαστε εντός του μέλλοντός μας...

Πηγή: "ΠΡΙΝ"